

[Borgbjerg.]

det, for jeg har gjort det for mange Herrens Tider siden, ogsaa specielt overfor det ærede Medlem.

Saa sagde det ærede Medlem Hr. Fraenkel, at min Tale havde været en Nedrakning af Overklassen. Det er heller ikke rigtigt. Jeg har kritiseret Overklassen — jeg brugte ikke det Udtryk, men det kan passe godt. Jeg har kritiseret den Administration af vor Økonomi, vi har haft i de sidste 10 Aar, men det gjorde det ærede Medlem i selvsamme Aandedræt. Han sagde, at der ikke blot kunde paavises Pletter, men ligefrem Plamaser. Jeg takker for Tilslutningen. Det ærede Medlem Hr. Holstein gjorde det i endnu stærkere Ord, idet han sagde, at denne Administration af vor Privatøkonomi i de sidste Aar har været forfærdende. Det var stærkere Ord, end jeg har tilladt mig at bruge i min Tale.

Jeg kan for øvrigt henvise til, hvad et tidligere Medlem af det konservative Parti, Professor L. V. Birck, der repræsenterer en anden nationaløkonomisk Retning end den gamle klassiske, liberalistiske, som det ærede Medlem Hr. Fraenkel i sin Ungdom med saa fuld Ret vendte sig imod, mener. I sin sidste Bog udvikler Professor L. V. Birck, at den moderne Kapitalisme er gaaet over Gevind, og at den paa mange Punkter virker modsat af, hvad der var dens oprindelige Hensigt og Virkning, da den stod i sin Kraft, da den havde sin historiske Mission. Han udvikler, at den paa mange Maader kommer til at hemme Produktionen i Stedet for at fremme den, og han siger for øvrigt netop om danske Arbejdsgivere — og han tænker vel nærmest paa de sidste 10 Aar, hans Bog er jo Frugten af et Livs Studium og Tænkning —, at de, hvad der for Resten ogsaa efter hans Mening gælder de engelske, staar overordentlig langt tilbage for de tyske, baade hvad Uddannelse og administrativ Dygtighed angaar. Der er Vidnesbyrd nok om det, og det kan ogsaa være paa sin Plads at fremdrage det paa et Tidspunkt, da hele den reaktionære Presse her i Landet kun er optaget af et eneste, nemlig at skælde Arbejderne ud.

Det ærede Medlem Hr. Fraenkel talte saa om det store Hartkorns Betydning i 80erne, da det var gaaet i Spidsen, da det havde haft overordentlig Betydning for, at vi kom ud af Datidens Landbrugs-krise. Jeg tror, at her ser det ærede Medlem forkert paa Tingene. Jeg læste forleden Dag nogle Artikler af det ærede

Medlem i „Jyllandsposten“. Der stod mange rigtige og gode Ting. Der stod netop en Skildring af det gamle Samfund fra 60erne, der svarede til Datidens politiske Forfatning, da det store Hartkorn, da Godsejerlandbruget var det lille Landbrug langt overlegent, da, som det ærede Medlem nu ogsaa nævnte, Herregaardssmør stod i en ganske anderledes høj Pris end Bøndersmør.

Det var alt sammen rigtigt, og det ærede Medlem udviklede lige saa rigtigt i disse Artikler til Forsvar for Parlamentarismen, hvad jeg i høj Grad glædede mig over at læse, at naar hele den gamle Samfundsforfatning fra 60erne forsvandt, naar den omformedes til noget helt andet, maatte den politiske Forfatning her i Landet ogsaa omformes — fuldkommen rigtigt, i god Overensstemmelse med Lujobrentano og for øvrigt ogsaa med Karl Marx. Men tager vi Aarene omkring 1880, tror jeg ikke, det ærede Medlem har Ret i, at det var det store Hartkorn, som den Gang hidrog til, at vi kom over Landbrugskrisen — tværtimod.

Jeg har selv en meget levende Erindring fra den Tid, ved det at min Fader var Landmand. Jeg fulgte Udviklingen netop paa det Tidspunkt overordentlig nøje. Aarsagen til Landbrugskrisen var jo den Gang den overvældende Import af Korn fra de oversøiske Lande, ogsaa fra Rusland, og det Prissald, som fulgte i den Anledning, men denne Krise blev sandelig ikke overvundet af det store Hartkorn — tværtimod. Det store Hartkorn forlangte Korntold; det gjorde alle det store Hartkorns Ledere den Gang, ogsaa de, der nu er gaaet over til Frihandel, Sonne gjorde det, Tesdorpf gjorde det o. s. v.

Jeg erkender fuldt ud, at det store Hartkorn havde haft en vis Betydning. De gamle holstenske Godsejeres Landbrug havde været mønstergivende for dansk Landbrug, og hvad en Mand som Tesdorpf og adskillige andre Godsejere har udrettet for dansk Landbrugs Fremme, undervurderer jeg aldeles ikke. Jeg vil gerne se historisk paa det, ja, det vil jeg netop. Men det store Hartkorns Mænd svarede omkring 1880 med at kræve Korntold. De vilde have en Landbrugsprotektionisme for at komme ud af Krisen, og den Estrupske Politik sluttede sig hertil.

Men det var ikke Vejen. Det middelstore Landbrug og det lille Landbrug, Gaardejere og Husmænd, valgte en anden Vej. De gik den moderne Tekniks og Andelsbevægelsens, Kooperationens Vej.